



## נייר עמדה

הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – איסור התניה בחוזה על פתיחת עסק או מתן שירות), התשע"ז-2016

### מבוא

סעיף 9ג ל"חוק שעות עבודה ומנוחה" קובע שהמעסיק אינו יכול להפלות עובד שאינו מסכים לעבוד ביום המנוחה השבועי. יחד עם זאת, הסעיף אינו מתייחס לעסקים או לנותני שירות שאינם מעוניינים לעבוד ביום המנוחה ונאלצים לעשות זאת בגלל חוזים הכופים עליהם לעשות כן.

הצעת החוק מבקשת לשנות את המצב הנוכחי ולקבוע כי גם אם נחתם חוזה בין הצדדים המחייב אחד מהם לתת שירות בשבת, הוא אינו מחייב, ואי אפשר לדרוש פיצויים עקב הפרת החוזה או להודיע על ביטולו בגלל אי הסכמת הצד האחד לתת שירות בשבת.

נייר עמדה זה בא להציג את נקודת המבט היהודית בסוגיה הזאת.

### מבט יהודי

**א. שמירת השבת היא ביטוי לזהותה היהודית של המדינה.** במגילת העצמאות נאמר כי מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית ויהודית. אחת המצוות הראשונות שניתנו לעם ישראל היא מצוות השבת, שניתנה לפני מתן תורה. השבת נשמרה על ידי עם ישראל במשך אלפי שנים, ונעשתה אחד מסימני ההיכר והזהות שלו במהלך כל הדורות.

**ב. השבת היא ביטוי לערך המנוחה.** אחד הנימוקים למצוות השבת הוא המנוחה: "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְעֵשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשָּׁבֵת, לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ וְיִנְפֹשׂ בְּךָ אֲמֹתֶךָ וְהַגֵּר" (שמות כג, יב). למנוחה יש ערך חשוב, משום שהיא מפנה לאדם מקום לעולמו הרוחני.<sup>1</sup>

**ג. מניעת העבודה כביטוי למנוחה.** אחת התקנות הקדומות ביותר שתיקנו חכמים ביחס לשבת היא מניעת המסחר (נחמיה יג, טו). מסחר בשבת, גם אם הוא נעשה בלי לעבור על אחד מאבות המלאכה, עלול לבטל לחלוטין את המנוחה בשבת.<sup>2</sup> על כן, חובה להתיר לכל מי שמעוניין בכך, להימנע ממסחר ועבודה בשבת.

### לסיכום: רבני "צהר" תומכים בהצעת החוק הקובעת שאין תוקף מחייב להסכמה בחוזה לעבוד בשבת.

<sup>1</sup> כשביקשו בני ישראל מפרעה להתיר להם לצאת ממצרים, הוא החליט להקשות עליהם באמצעות הגדלת מכסת העבודה שעליהם לשעות, שנאמר: "תִּכְבֶּד הַעֲבָדָה עַל הָאֲנָשִׁים וְיַעֲשׂוּ בָהּ, וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שֹׁקֵר" (שמות ה, ט). על כן, התורה כורכת בכמה מקומות את היציאה מעבודות לחירות עם מתן מנוחה גם לזולת: "וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שִׁבְתָּ לְחַיֵּי אֶל-לִהְיֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אִתָּה [...] וְעַבְדְּךָ וְאֲמֹתֶךָ וְשׁוֹרְךָ [...] לְמַעַן יָנוּחַ עִבְדְּךָ וְאֲמֹתֶךָ כְּמוֹךָ. וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם [...] עַל כֵּן צָוָה ה' אֶל-לִהְיֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי" (דברים ה, יג-יד). והרב קוק אומר בהקדמתו לספרו "שבת הארץ": "בא שבת - באה מנוחה. מתחלת הנפש להשתחרר מכבליה הקשים [...] ומבקשת היא לה אז נתיבות עליונות. חפצים רוחנים, כפי טבע-מקורה".

<sup>2</sup> לדעת הרמב"ן, מי שמבלה את השבת בטרחה, אף על פי שלא עשה מלאכה, מבטל מצוות עשה של שבת "ייהיה לכם שבתון" (ויקרא כג, כד).